

ТЕРМІНИ-ЕПОНІМИ НА ПОЗНАЧЕННЯ ОРГАНІВ СЕРЦЕВО-СУДИННОЇ СИСТЕМИ TERMS-EPONYMS DENOTING CARDIOVASCULAR SYSTEM ORGANS

Осинкін Н. О.

Науковий керівник: к. філол. наук, доц. Литовська О. В.

Osinkin N. O.

Scientific adviser: assoc. prof. Lytovska O. V., PhD

Харківський національний медичний університет

м. Харків, Україна

Кафедра латинської мови та медичної термінології

Актуальність. Анатомічний епонім – назва органу, до складу якої входить ім'я вченого, який описав цей орган. Досить багато епонімів серед термінів серцево-судинної системи. Проект «Terminologiaanatomica» (ТА), поданий до розгляду FIPAT у 2019 р., наводить латинські та англійські епонімічні назви, що свідчить про поширеність епонімів у медичній комунікації.

Мета роботи. Проаналізувати наведені у ТА епонімічні назви органів серцево-судинної системи, дослідити їхню вживаність в українській медичній термінології. Виявити відмінності між лат., англ. та укр. варіантами епонімів.

Матеріали та методи. У роботі використовувалися методи аналізу та систематизації даних на матеріалі актуального варіанту «Міжнародної анатомічної номенклатури» (2010), 2-го видання ТА (2019), анатомічних атласів та довідкових видань.

Результати. До складу серцево-судинної системи входить 1257 термінів, із них 47 (~3%) мають англ. епонімічний варіант: ligamentofBotallo (ligamentumarteriosum); Sylvianartery (arteriacerebrimedia), Testut'sartery (arteriapancreaticainferior) тощо. Однак лише для 11 термінів (~0,9%) вказано лат. епонім: limbusVieussensi (limbusfossaeovalis), valvulaThebesii (valvulasinuscoronarii), ductusBotalli (ductusarteriosus) тощо. В україномовних джерелах лише 13 термінів (~1%) мають еквівалент з епонімом: тринога Галера (truncuscoeliacus); пучок Гіса (fasciculusatrioventricularis); 6 термінів мають топографічний характер: синоатріальний вузол (Кіса-Фляка), верхня сполучна вена (Троллара або Бровнінга) та ін.

Відносно структури лат. та укр. терміни-епоніми складаються з іменника у називному відмінку та імені вченого у родовому. У термінах «Боталова протока» та «Вілізієве коло» прізвище вченого представлено присвійним прикметником. В англ. термінах найпоширенішим варіантом є епоніми з прийменником «of» (27 термінів): bundleofHis, sinusesofValsava, або присвійна конструкція з «'s» (13 термінів). Можливі й паралельні форми: Flack'snode або nodeofKeith-Flack. Було виявлено 4 терміни, які містять прізвище вченого у формі прикметника: Thebesianvalve, Subthebesianisthmus, Sylvianartery, Vidianartery.

Висновки. На відміну від загальноприйнятих лат. термінів та їхніх національних еквівалентів, епоніми у різних мовах мають суттєві відмінності. Українські студенти, готуючись до міжнародних іспитів IFOM або USMLE, зустрічаються з англ. варіантами епонімічних термінів, які не мають укр. або лат. аналогів. Отже, видається перспективним створення спеціальних довідників, які б містили інформацію про епоніми, що характерні як для української, так і для іншомовних медичних терміносистем.

ЛАТИНСЬКА ТЕРМІНОЛОГІЯ В МУЗИЦІ LATIN TERMINOLOGY IN MUSIC

Плис О. В.

Науковий керівник: Бугаєнко К. С.

Plyss A. V.

Scientific adviser: Buhaienko K. S.

Українська медична стоматологічна академія

м. Полтава, Україна

Кафедра іноземних мов з латинською мовою та медичною термінологією

Актуальність. Культурна спадщина римської цивілізації і латинської мови, що є носієм цієї культури, продовжують жити в науці, медицині, музиці та інших сферах. Збереження наукової латинської термінології надає особливого значення її вивченню і практичному застосуванню.

Мета роботи. Систематизувати та дослідити особливості латинської термінології в історичному становленні музичної лексики.

Матеріали і методи. Навчальна література з культурології і музики, а також енциклопедичні та етимологічні словники і довідники. Для роботи був обраний метод порівняльного історико-етимологічного аналізу наявних даних про використання латинської термінології в музиці.

Результати. Історична роль латинської мови в становленні музики очевидна. Дослідження історії світової культури показує, що музика зародилася практично одночасно з мовою, а її вплив на оточуючих зростає з кожним роком. Спочатку музика супроводжувала оповіді мандрівних співаків, а потім виникла мелодія і почали з'являтися пісні. Кожен латинський музичний термін має своє історико-етимологічне походження: Liturgia (літургійна драма) в перекладі з грецької – богослужіння, а лат. litura, aef (плями від сліз на літерах); лат. Mysterium, in (церковна літургійна драма, містерія) походить від грец. Mysterion (таємниця, таїнство); лат. Dictamen (пісня-повчання світської лірики); Opera від лат. opus, operisn (робота, справа); лат. Variatio, onisf (варіація, зміна); Requiem від лат. requies, etisf (спокій, відпочинок); chorda, aef (струна); cornu, usn (пір); tibia, aef (флейта); clavicle (рояль) від лат. clavicular, aef (ключиця). Найвідоміша збірка середньовічних пісень «CarminaBurana» походить від лат. Carmen, inisn – пісня, Burana – найстаріший монастир в Баварії. Всі пісні діляться на кілька груп: Carminamolariaetsatirica (пісні повчальні і сатиричні), Carminaamatoria (пісні любовні) від лат. amator, orism – товариш, коханець, лат. Carminaecclesiastica (пісні церковні) від лат. ecclesia, aef (церква), Carminapotoria (пісні застільні) від лат. potior, orism (пияка), Ludi (театралізовані паралітургійні уявлення) від лат. ludus, im (гра), Supplementum (літургійні драми) від лат. Supplementum, in (доповнення). Вагомий внесок у розвиток латинської музичної термінології належить ГвідоАретінському, який відзначив звуки сімома нотами (лат. nota, ae f (знак)): Do – лат. Dominus, im (Господь Бог); Re – лат. res, reif (матерія); Mi – лат. miraculum, in (диво); Fa – familiaplanetarum